

**М'ЯСНА ПРОДУКТИВНІСТЬ БИЧКІВ ПРИ ВИКОРИСТАННІ РІЗНИХ
ТИПІВ ВІДГОДІВЛІ**

У статті проаналізовано умови годівлі тварин в умовах фермерського господарства та динаміку живої маси піддослідних бичків. В результаті проведених досліджень було встановлено, що раціони годівлі за структурою відповідають загальноприйнятим вимогам. Жива маса тварин за період досліджень збільшилася на 78–88 кг, середньодобовий приріст склав 850–955 г.

Постановка проблеми

Збільшення виробництва м'яса – це питання сьогодні стоїть дуже гостро як ніколи. У багатьох колективних сільськогосподарських підприємствах не використовується такий важливий показник зменшення втрат, як підвищення здавальних кондицій тварин, скорочення строків їх відгодівлі. Одним з факторів, що спричиняє втрати живої маси тварин і ресурсів м'яса, є нерівномірна доставка худоби на м'ясо переробні підприємства протягом року. Нерівномірність надходження тварин на м'ясокомбінати призводить до збільшення втрат у процесі передзабійного утримання, зниження якості м'яса [1].

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання

Світовий досвід країн з розвиненим тваринництвом переконливо свідчить, що без розвитку галузі м'ясного скотарства неможливо вирішити проблему виробництва високоякісної яловичини, телятини та важкої шкіряної сировини. Аналіз показників розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства показує, що у галузі відбулися негативні зміни. За останні два роки поголів'я великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності зменшилося на 51,8 тис. голів, у тому числі на 24,3 тис. корів. З розрахунку на душу населення України спожито близько 16 кг яловичини при науково обґрунтованій нормі 45 кг [2].

Переважаюча більшість господарств залишаються збитковими, збіднюється генофонд м'ясних порід. Призупинити занепад галузі можливо за умови проведення організаційно-економічних, фінансових, селекційних, технологічних

факторів інтенсифікації м'ясного скотарства відповідно до соціально-економічних змін на селі.

Головною проблемою галузі є неспроможність сільськогосподарських підприємств відтворити за рахунок власних коштів основні фонди та обігові засоби. Внаслідок цього стають непридатними до використання засоби механізації трудомістких процесів на фермах, кормозбиральна техніка, приміщення і майданчики для утримання худоби [3].

Практика господарювання виробничих формувань, що випасають м'ясну худобу 220–240 днів на рік, показує, що завдяки використанню пасовищних кормів собівартість 1 ц спожитих кормових одиниць можна зменшити в 1,5–2 рази, а, отже затрати на приріст живої маси – на 20–25 %. Знижує ефективність галузі нестача збалансованих за білком і необхідними мікроелементами концентрованих кормів [4].

Основними завданнями роботи було проаналізувати господарські раціони годівлі тварин, динаміку живої маси тварин залежно від типу відгодівлі.

Об'єкт предмет та методика досліджень

Дослідження проводилися в 2012 році в ФГ «Ялинівське» Червоноармійського району Житомирської області з метою порівняльної характеристики типів відгодівлі молодняка великої рогатої худоби при виробництві яловичини.

Об'єкт дослідження – молодняк української чорно-рябої молочної породи.

Предмет дослідження – різноманітні корми та добавки, що використовуються в годівлі тварин в умовах господарства.

Методика досліджень

Для досягнення поставленої мети провели науково-господарські дослідження за методом груп-аналогів згідно з рекомендаціями А.І. Овсяннікова. Тварин в групі відбирали з урахуванням віку, живої маси, стану здоров'я, статі, вгодованості та енергії росту в підготовчий період. Для цього відібрали 30 бичків, живою масою 145–150 кг і сформували 3 групи (табл. 1).

Таблиця 1. Схема науково-господарського дослідження

Група тварин	Період дослідження	
	підготовчий (15 днів)	обліковий (90 днів)
1 – дослідна	основний раціон (ОР)	відгодівля на силосі
2 – дослідна	основний раціон (ОР)	комбінована відгодівля

Підготовчий (зрівняльний) період тривав 15 днів, обліковий (основний) – 90. В зрівняльний період раціон годівлі тварин був однаковим, а в основний період до раціону дослідних груп вводили силос та комбіновані корми.

Результати досліджень

Відгодівлю тварин починали з вересня місяця. При аналізі господарського раціону на силосі (табл. 2) раціон мав таку структуру:

Силос кукурудзяний – 43,95; сіно злаково-бобове – 14,28; солома виковівсяна – 2,20; буряки кормові – 9,89; жом (Ки) – 2,20; меляса кормова – 0,01; макуха соняшникова – 25,27; дерть кукурудзяна – 2,20 %.

Оцінюючи раціон годівлі, слід виділити наступне: раціон містив меншу кількість крохмалю, марганцю, більше норми сирої клітковини, калію, заліза, каротину, вітамінів Д та Е.

Таблиця 2. Господарський раціон (відгодівля на силосі): бички / жива маса 150 кг, середньодобовий приріст 900–1000 г, концентрація ОЕ – 9 МДж

Компонент	Норма	Вміст в раціоні
1	2	3
Кормові одиниці	4,60	5,0
Обмінна енергія, МДж	51,50	56,06
Суша речовина, кг	5,7	5,7
Сирий протеїн, г	790	858
Перетравний протеїн, г	528	562
Сирий жир, г	239	220
Сира клітковина, г	1083	1562
Крохмаль, г	627,0	311,0
Цукор, г	456,0	441,6
Кальцій, г	23,0	32,86
Фосфор, г	12,0	18,35
Магній, г	7,0	14,96
Калій, г	32,0	86,85
Натрій, г	1,71	7,39
Хлор, г	3,02	9,42
Сірка, г	14,0	18,85
Залізо, мг	314	1432
Мідь, мг	46,0	44,3
Цинк, мг	228,0	227,5
Марганець, мг	256,0	157,8
Кобальт, мг	2,80	4,3
Каротин, мг	86	203
Вітамін Д, МО	4,6	7,5
Вітамін Е, мг	114	564

Критерії комплексної оцінки поживності раціону: концентрація енергії- 0,88 (норма 0,65–1,2); протеїново-енергетичне відношення – 112,2 (норма 95–120); вуглеводно-протеїнове відношення – 1,34 (норма 2:1); менше за норму; цукрово-протеїнове відношення – 0,8 (норма 0,8–1,2:1); % клітковини (27,4); СА:Р – 1,8:1 за норми (1,5:2:1).

При оцінці господарського раціону варто зазначити, що раціон за структурою відповідав вимогам. У раціоні спостерігали підвищення вмісту сирової клітковини, калію, заліза, каротину, вітамінів Д та Е, недостатню кількість крохмалю та марганцю.

В цілому слід підкреслити, що даний раціон на силосній відгодівлі майже повністю забезпечував потребу тварин в усіх поживних речовинах.

При аналізі господарський раціон – комбінована відгодівля (табл. 3) мав наступну структуру: грубі корми – 25,76; соковиті корми – 46,03; концентровані корми – 28,21 %, що в цілому відповідає загальноприйнятій структурі.

Таблиця 3. Господарський раціон (комбінована відгодівля): бички / жива маса 150 кг, середньодобовий приріст 900–1000 г, концентрація ОЕ – 9 МДж.

Компонент	Норма	Вміст в раціоні
1	2	3
Кормові одиниці	4,60	4,60
Обмінна енергія, МДж	51,50	54,61
Суха речовина, кг	5,7	5,8
Сирий протеїн, г	790	812
Перетравний протеїн, г	528	528
Сирий жир, г	239	208
Сира клітковина, г	1083	1741
Крохмаль, г	627,0	294,2
Цукор, г	456,0	433,5
Кальцій, г	23,0	34,45
Фосфор, г	12,0	17,20
Магній, г	7,0	13,82
Калій, г	32,0	91,00
Натрій, г	1,71	7,70
Хлор, г	3,02	9,33
Сірка, г	14,0	17,52
Залізо, мг	314	1389
Мідь, мг	46,0	46,6
Цинк, мг	228,0	228,1
Марганець, мг	256,0	153,2
Кобальт, мг	2,80	4,52
Каротин, мг	86	165
Вітамін Д, МО	4,6	6,9

Вітамін Е, мг	114	472

Критерії комплексної оцінки поживності раціону: концентрація енергії – 0,79 (норма 0,65–1,2); протеїново-енергетичне відношення – 114,8 (норма 95–120); вуглеводно-протеїнове відношення – 1,38 (норма 2:1) – менше за норму; цукрово-протеїнове відношення – 0,82 (норма 0,8–1,2:1), % клітковини (30,2), СА:Р – 2,0:1 за норми (1,5:2:1).

Зміна маси бичків є дуже важливим і найбільш загальним показником їх стану, що залежить від рівня і характеру годівлі. Зміни живої маси молодняка визначали за даними щомісячних індивідуальних зважувань за 1–2 години до ранкової годівлі. За різницею між кінцевою та початковою живою масою визначали абсолютний, а на його основі середньодобовий прирости живої маси.

В основний період бички дослідних груп розвивалися добре й їх маса в кінці відгодівлі досягла 230–235 кг (табл. 4).

Таблиця 4. Динаміка живої маси бичків

Відгодівля на силосі	Комбінована відгодівля
Жива маса на початку відгодівлі – 150 кг	Жива маса на початку відгодівлі -150 кг
В кінці відгодівлі – 228 кг	В кінці відгодівлі – 238 кг
Середньодобовий приріст – 850 г	Середньодобовий приріст – 955 г
Всього за період відгодівлі – 78 кг	Всього за період відгодівлі – 88 кг

Висновки та перспективи подальших досліджень

1. Збільшення виробництва яловичини та поліпшення її якості має велике значення у безперебійному забезпеченні населення цінним білковим продуктом харчування.

2. При порівняльній характеристиці раціонів молодняка великої рогатої худоби було встановлено, що відгодівля на силосі, комбінованих кормах дає можливість в умовах фермерського господарства отримувати достатньо високі середньодобові прирости (870–923 г) за рахунок того, що раціони тварин майже повністю збалансовані за основними поживними речовинами.

В перспективі буде проведено аналіз годівлі тварин в літній період та проаналізовано морфологічні показники крові.

Література

1. Бузун І.А. Потокові технології виробництва м'яса / І. А. Бузун. – К. : Урожай, 1989. – С. 156–159.
2. Бурлака В. А. Аз-Буки-веді тваринника: навч. посіб. В. А. Бурлака та ін. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – С. 20–25.

3. *Рубан Ю. Д.* Породы, пороодообразовательный процесс и селекция животных / *Ю. Д. Рубан.* – К. : Аграрна наука, 2006. – С. 67–89.
 4. *Рубан Ю. Д.* Породы и племенное дело в скотоводстве: эволюция и прогресс / *Ю. Д. Рубан.* – К. : Аграрна наука, 2003. С. 78–98.
-
-